

Riktlinjer och stöd vid tillämpningen av 14 § statistikförordningen

Bakgrund

I 14 § förordningen (2001:100) om den officiella statistiken (statistikförordningen) anges att individbaserad officiell statistik ska vara uppdelad efter kön om det inte finns särskilda skäl mot detta. I uppföljningarna har det framkommit att tolkningen av bestämmelsen varierar mellan statistikansvariga myndigheter (SAM) och att tolkningen även kan variera inom en SAM.

En enhetlig tolkning av bestämmelsen underlättar för SAM i tillämpningen och uppföljningen av 14 § statistikförordningen och är även till nytta för statistikanvändare. Statistiska centralbyrån (SCB), som ansvarar för att samordna systemet för den officiella statistiken, har därför tagit fram dessa riktlinjer och tillhörande stöd.

SCB ser ett behov av att närmare precisera *individbaserad statistik, uppdelning efter kön och särskilda skäl mot könsuppdelning*.

Begreppet officiell statistik regleras i särskilda riktlinjer för vad som är officiell statistik.

Enligt statistikförordningen beslutar en SAM om statistikens innehåll och omfattning inom sitt statistikområde, om inte något annat följer av ett särskilt beslut av regeringen.

Riktlinjer vid tillämpningen av 14 § statistikförordningen

Individbaserad statistik

Individbaserad statistik är statistik där målobjektet (objekttypen) entydigt kan relateras till en fysisk person.

Uppdelning efter kön

När individbaserad officiell statistik tillgängliggörs finns en nedbrytning på kön för varje kombination av andra indelningar och referenstider som förekommer i redovisningen. Detta gäller såvida det inte finns särskilda skäl enligt nedan.

Könsuppdelad statistik presenteras i separata eller gemensamma statistiska tabeller (diagram). Dessa placeras i första hand i sitt sammanhang och i andra hand på annan plats med tydlig hänvisning.

Särskilda skäl mot könsuppdelning

SAM:s ställningstagande till eventuella särskilda skäl utgår från statistikens ändamål och beaktar statistikens kvalitet, kostnader och uppgiftslämnarbörda.

SAM bör dokumentera de särskilda skälen.

Stöd vid tillämpningen av 14 § statistikförordningen

Individbaserad statistik

Målobjektet (objekttypen) är styrande för vad som är individbaserad statistik. Även observationsobjekt och observationsvariabler har betydelse för den redovisade statistiken.

Vad gäller målobjektet hushåll kan vissa hushållstyper knytas till en individ. Det gäller för ensamboende och ensamstående med barn.

Statistik med enskilda företagare som målobjekt är individbaserad, men inte statistik avseende företag.

Uppdelning efter kön

Kvalitetsbegreppets delkomponent Redovisningsgrupper handlar om de indelningar (eller synonymt nedbrytningar) av målpopulationen i delpopulationer som används i de statistiska målstorheterna.

Ett statistikvärde är det skattade värdet av en statistisk storhet. Statistikvärden kan redovisas i statistiska tabeller, i diagram eller som fristående statistikvärden. Med diagram avses en grafisk figur, till exempel tidsseriediagram, stapeldiagram eller karta.

Indelningarna i en statistisk tabell, vars tabellceller och marginaler motsvarar statistiska storheter, kan för individbaserad statistik normalt beskrivas med avseende på kön, andra indelningsgrunder än kön samt referenstider.

Ett diagram som visar statistikvärden kan, på motsvarande sätt, för individbaserad statistik normalt beskrivas med avseende på kön, andra indelningsgrunder än kön samt referenstider.

Motsvarande gäller fristående statistikvärden som tillgängliggörs exempelvis i text i en publikation eller som nyckeltal på en webbplats. De kan för individbaserad statistik normalt beskrivas med avseende på den eller de indelningar av målpopulationen som används (om någon) och referenstid(er).

Statistiska tabeller kan struktureras på många sätt. En uppdelning efter kön kan visas helt inom en tabell, där även de uppdelade värdena kan ingå, eller separat. I det senare fallet kan det vara en tabell för varje kön eller en gemensam tabell. Motsvarande gäller för diagram.

Placering av tabeller och diagram med könsuppdelad statistik

Statistiska tabeller och diagram med könsuppdelad statistik placeras med hänsyn till den redovisade statistikens syfte samt dess användare och användningar. Nedanstående är utgångspunkt.

- Den könsuppdelade statistiken presenteras i första hand i separata eller gemensamma statistiska tabeller (diagram) som placeras i nära anslutning till, eller tillsammans med, motsvarande statistik utan nedbrytning (när sådan redovisas).
- Den könsuppdelade statistiken finns i andra hand på annan plats, dit en tydlig hänvisning görs. För en rapport, till exempel, kan denna statistik finnas i huvudtexten, en bilaga eller en databas.

Särskilda skäl mot könsuppdelning

Risk för röjande eller alltför hög osäkerhet i statistiken är exempel på vad som kan utgöra särskilda skäl mot könsuppdelning i de fall då SAM:s ställningstagande motiverar detta. Ett sådant ställningstagande kan handla om huruvida det finns åtgärder som skulle möjliggöra könsuppdelning av statistiken och om dessa åtgärder är motiverade utifrån statistikens ändamål, kvalitet, kostnader och uppgiftslämnar-börda.

En rekommendation är att varje enskild SAM tar fram en rutin för hur särskilda skäl dokumenteras.

Mer information

Terminologin utgår från Statistiska centralbyråns föreskrifter (SCB-FS 2016:17) om kvalitet för den officiella statistiken och handboken *Kvalitet för den officiella statistiken – en handbok*.